

EEN ZACHTE LANDING VAN VO/MBO NAAR HOGER ONDERWIJS

Ouafila Bejja-Essayah (Inholland)
Ghariba Loukili (Inholland)
Saadia Aalwan (Olympus College Arnhem)

Datum 17-10-2024

inholland
hogeschool

OPeRA

OnderwijsPartners Regio Amsterdam e.o.
Netwerk voor vo-ho aansluiting

Deze workshop richt op het vinden van oplossingen voor een zachte landing van voortgezet onderwijs (vo) naar hoger onderwijs (ho).

“It is strange that we expect students to learn yet seldom teach them to learn” (Norman, 1980)

OPeRA

OnderwijsPartners Regio Amsterdam e.o.
Netwerk voor vo-ho aansluiting

Programma

1. Context huidige onderwijsvormen HO
2. Resultaten van ons D&I onderzoek
3. Resultaten van een recente enquête (hoe studenten de overgang hebben ervaren van VO naar HO)
4. Koppeling naar zelfregulerend leren en feedback
5. Oplossingsrichtingen
6. Afsluiting en evaluatie

Context: huidige onderwijstrends in HO

Werken met
Leeruitkomsten

Programmatisch toetsen

Grotere
onderwijseenheden

Flexibilisering

Formatief handelen

zelfreflectie

interdisciplinair

Leerwegaafhankelijk

Holistisch
beoordelen

Feedback
geletterdheid

Complexe
vraagstukken

Internationalisering

Digitalisering

Hybride

AI

Hoe inclusief is ons onderwijs?

We hebben een 0-meting gedaan in het domein Creative Business Inholland bestaande uit:

- Deskresearch (beleid, andere onderzoeken, didactische concepten etc.)
- Bestaande data/data uit de systemen (o.a. in- uitstroomcijfers en redenen)
- Vragenlijst onder studenten over sociale veiligheid, thuisgevoel en discriminatie;
- Interviews en co creatiesessies met diverse stakeholders m.b.t. in- en uitsluiting in het huidige onderwijs, bekwaamheid van studenten en docenten en welke verbeterlagen gemaakt moeten worden.

→ Op basis hiervan zijn ambities en experimenten geformuleerd ten behoeve van inclusief onderwijs

- Aanvullend op dit onderzoek is er deskresearch en een enquête uitgezet onder studenten HO breed over de overgang VO/MBO naar HO.
- Interviews experts over Zelfregulerend Leren: Peter Verkoeijen en Hilly Drok

Wat zien we in onze hbo-praktijk?

- Onderwijs lijkt niet te zijn ontworpen vanuit inclusieve bril (hbo-opleidingen nemen inclusie wel mee in hun visie op leren maar in de praktijk komt het maar moeilijk tot uiting, vaak een eenmansmissie, geen prioriteit)
- De huidige onderwijsvormen vereisen een hoge mate van zelfstandigheid, en feedback- en taalgeletterdheid. Dit leidt tot uitsluiting van bepaalde groepen studenten die juist behoefte hebben aan meer duidelijkheid, structuur en begeleiding bij het ontwikkelen van duurzame vaardigheden, bijv. reflectief vermogen.
- In het eerste jaar valt gemiddeld 40% van de studenten uit. Bij opleidingen die programmatisch toetsen toepassen ligt dit nog hoger, namelijk rond 50%!
- Bijna de helft van de studenten die de opleiding vroegtijdig verlaten hebben problemen met roosters en vrije/ad hoc structuur. Dit heeft vooral een impact neuro-divergente studenten en studenten met meerdere verantwoordelijkheden elders, maar ook jonge studenten.
- Meer dan 60% van de uitgevallen studenten geeft als reden aan dat de opleiding niet bij ze past.

Wat zien we nog meer in de praktijk?

- Docenten zijn niet altijd bekwaam om studenten te activeren in deze onderwijsvormen (kunnen rol van coach niet eigen maken deels door gebrek aan draagvlak en deels door onkunde)
- Meer dan 30% van de studenten die vroegtijdig de opleiding verlaten zeggen dat ze niet de juiste hulp kregen om te kunnen studeren. Docenten zijn vaak taakgericht in plaats van proces- en persoonsgericht.
- Docenten en studenten zouden onbewuste aannames over anderen die 'anders zijn' hebben, welke ook grote impact heeft op groepsdynamica (sociale veiligheid)
- Het gebrek aan sociale binding in de klas en met docenten draagt bij aan onnodige uitval. In onboardingsprogramma's wordt hier momenteel nog te weinig aandacht aan besteed
- Studenten voelen zich steeds minder engaged. Het gevolg is dat zij minder betrokken zijn, minder aandacht aan hun schoolwerk besteden, minder met docenten communiceren, zich slecht voorbereiden en weinig interesse tonen.

Hoe zit het met de ondersteuning?

- Opleidingen weten door flexibilisering van onderwijs niet altijd wat de status/voortgang van hun studenten is (door het keuzeonderwijs veelal uit beeld, contacturen beperkt)
- Geen eenduidige monitoring op studenten-voortgang en studentenbehoeften in systemen met grotere eenheden (EC's) (programmatisch toetsen) (hierdoor hebben o.a. decanen en andere ondersteuners te laat zicht op de voortgang en hebben geen tools om bij te sturen)
- Hoewel er vaak goede ervaringen zijn wanneer studenten eenmaal hulp krijgen, is ondersteuning vaak niet goed georganiseerd of bekend vanuit de opleiding. Het hangt vaak af van de persoon die studenten het eerst spreken.
- Ondersteuners ervaren een afstand tussen hen en de opleidingen, maar ook onderling is er geen afstemming. Zij hebben bovendien geen kennis van de inrichting van de opleidingen.
- Ondersteuners hebben geen zicht op totale ondersteuningsbehoeften (bereik).

Enkele citaten uit het onderzoek

“Met veel gemak wordt door alle managers gesproken over het flexibel onderwijs. Het is niet one size fits all. De ontwikkelaars zeggen zelf we hebben het ontwikkeld maar je moet kijken is het schaalbaar en kun je maatwerk leveren?

Nieuw onderwijs uitgieten moet je heel voorzichtig mee zijn. Het past niet bij alle studenten. Dat geldt ook voor de vakgebieden. Daarnaast moet je kijken naar fasering. Niet elke opleiding kan dit doen. Het kan een valkuil zijn.” (docent)

“We moeten een betere structuur hebben, dat zou studenten met functionele beperking al helpen. Daardoor is het niet inclusief voor hen.” (decaan)

"Het is bij veel onderdelen van mijn studie duidelijk dat er geen rekening is gehouden met neurodivergente mensen. Ik heb onder andere autisme en ik loop op veel momenten vast" (student)

"Geletterheid is in het onderwijs belangrijker geworden, maar er wordt weinig onderwijs aangeboden om achterstanden te reduceren, daardoor is het voor bepaalde mileus met taalachterstanden of dyslexie, taalbeperkingen, is er veel dropout.”
(docent)

Resultaten uit de enquête: overgang van VO naar het HO

De helft van de studenten ervaart **een groot** verschil in zelfstandig leren tussen het VO en HO

Meer dan de helft van alle studenten ervaart te weinig ondersteuning bij het plannen van zijn studie en het zelfstandig leren werken?

Waar hebben studenten behoefte aan:

Veilig leerklimaat

Feedback cultuur

Concretere instructies

Meer begeleiding in het begin

Meer vragen kunnen stellen, ook anoniem

Meer hulp bij zelfstandig leren

Structuur

Definitie Zelfregulerend leren

Zelfregulerend leren is ontzettend complex en er zijn veel definities!

Een definitie

“Zelfregulerend leren is een actief, constructief proces waarbij leerlingen leerdoelen stellen en vervolgens hun cognitie, motivatie en gedrag proberen te monitoren, reguleren en controleren waarbij hun doelen en hun leeromgeving richting geven” (Pintrich 2004)

Pintrich, P. R. (2004). A conceptual framework for assessing motivation and self-regulated learning in college students. Educational Psychology Review, 16(4), 385-407. <https://doi.org/10.1007/s10648-004-0006-x>

Hoe komt de student tot zelfregulerend leren?

Door constant strategieën in te zetten:

- ✓ Cognitieve strategieën: helpen om leerstof beter te begrijpen en te onthouden
- ✓ Metacognitieve strategieën: strategieën die zorgen dat de stof daadwerkelijk begrepen en onthouden wordt (bv plannen, monitoren, reguleren)
- ✓ Motivationele strategieën: strategieën om jezelf te motiveren (is weinig onderzoek naar gedaan)

Vooral de combinatie van metacognitieve en cognitieve strategieën blijkt effectief uit onderzoek. Uit internationale studies blijkt tevens het belang van motivationele.

Pintrich, P. R. (2004). A conceptual framework for assessing motivation and self-regulated learning in college students. *Educational Psychology Review*, 16(4), 385-407. <https://doi.org/10.1007/s10648-004-0006-x>; Sins, p (2023) zelfregulerend leren gaat niet vanzelf, Hogeschool Rotterdam.

CYCLISCH PROCES

Zimmerman (2002) wordt hierin het meest aangehaald. Hij maakt onderscheid tussen de volgende fases:

Vorbereidingsfase:

In deze fase bepalen leerlingen hun leerdoelen,

Ze zetten een plan op.

Ze kiezen welke strategieën en hulpmiddelen ze nodig hebben,

Bepalen hoeveel tijd ze moeten besteden en plannen eventuele ondersteuning.

Uitvoeringsfase:

Ze zetten de gekozen strategieën in.

Ze monitoren hun voortgang en beoordelen of ze de leerdoelen bereiken en passen eventueel hun planning aan.

Afrondingsfase:

Reflecteren op hun leerproces.

Evalueren of de gestelde doelen zijn bereikt en of de gebruikte strategieën en hulpmiddelen effectief waren.

Deze cyclus van zelfregulerend leren helpt leerlingen om hun leerproces continu te verbeteren en zelfstandiger te worden.

Zelfregulerend leren, feedback en formatief handelen

Wat is Goede Feedback?

"Feedback is most effective when it provides information about the task or process of learning that fills a gap between what is understood and what is aimed to be understood." (Hattie & Timperley, 2007)

Overlapping en samenhang zelfregulerend leren:

- Actief monitoren en aanpassen van het leerproces.
- Feedback: Cruciaal voor voortgangsevaluatie en strategische bijstelling
- Formatief Handelen: Feedback integreert in toetsing om het leerproces continu te verbeteren. (Gulikers et al., 2021)

Conclusie

Complementair proces: feedback ondersteunt zelfregulatie en formatief handelen biedt een gestructureerd kader voor continue verbetering.

Wat kan mogelijk bijdragen aan een goede overgang?

Collectiviteit (in beleid en visie) gemeenschappelijke taal.

ZRL en feedbackprocessen in stappen: aandacht voor ontwerp en implementatie

Kwaliteitsbesef in handelingen: professionalisering

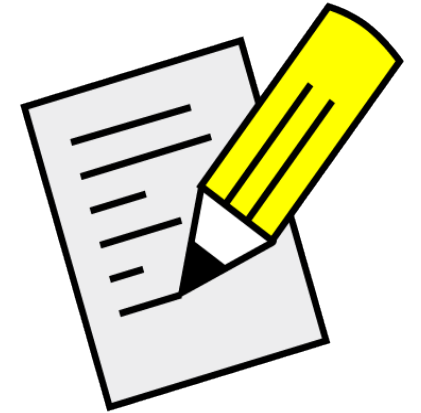
Docenten moeten meer waardering en tijd krijgen om hun onderwijsvaardigheden te ontwikkelen, wat essentieel is voor goed onderwijs

Aandacht voor leeromgeving: Veilig leerklimaat en feedbackcultuur

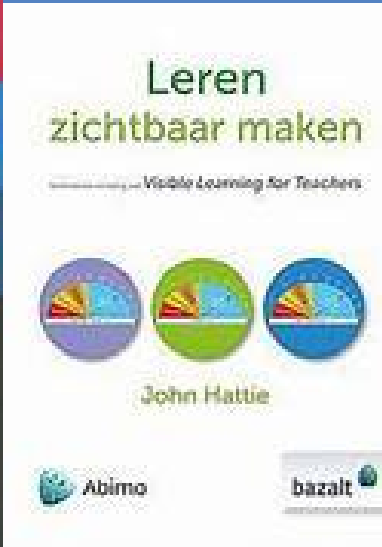
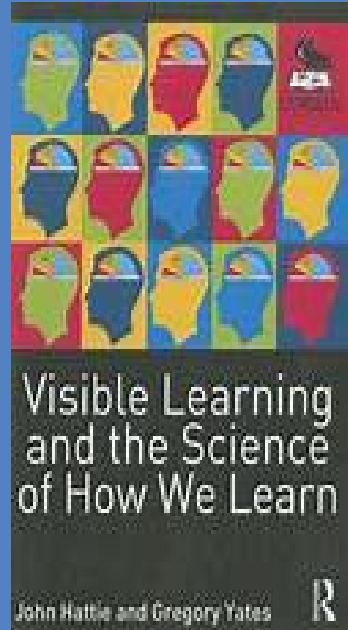
Meer aandacht voor leren leren in het onboarden

Uitwisseling tussen docenten ho en leraren vo

Doorlopende leerlijnen duurzame vaardigheden samen ontwikkelen

Naslagwerk

Evenementen/ scholing

1 april 2025 Congres zelfregulerend leren

<https://toetsrevolutie.nl/evenementen/>

Zelfregulerend leren Podcasts

ReguLLEARN #1 SPECIAL Flexibilisering (in gesprek met Milou van Harsel & Peter Verkoeijen)

<https://open.spotify.com/episode/2mHouzZ9T6ScTEKJjePKi0?si=XfaIUt5VRquw51QbOWBflQ>

LLEARN Podcast

<https://open.spotify.com/show/4LcnLwohotHEEPnfow8BqJ?si=f430e9792e58454a>

[Zelfregulerend leren gaat niet vanzelf: openbare les - Onderwijscommunity](#)

Als je verder wilt praten over dit onderwerp, neem dan contact met ons op:

Ouafila Bejja Essayah: Projectleider Diversiteit en Inclusie, docent onderzoeker, email: Ouafila.bejjaessayah@inholland.nl

Ghariba Loukili beleidsadviseur kwaliteit zorg en toetsing bij Inholland, email: Ghariba.Loukili@inholland.nl

Saadia Aalwan schoolexpert formatief handelen, docent VO en toetsdeskundige, s.aalwan@student.fontys.nl

OPeRA (Onderwijspartners Regio Amsterdam en omstreken)
is een samenwerking van Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Inholland,
Universiteit van Amsterdam en Vrije Universiteit Amsterdam.

Alle partner vo-scholen in
Noord-Holland en Flevoland